

CUBA, EEN GEMISTE KANS

DE gemeenschappelijke verklaring die paus Franciscus en de Russisch-orthodoxe patriarch Kirill op 12 februari 2016 in Havana ondertekenden, begint met een oproep voor de verdediging van de vervolgte christenen « *in het Midden-Oosten en in Noord-Afrika, die met hele families, dorpen en steden tegelijk worden uitgeroeid. Hun kerken worden op barbaarse wijze verwoest en geplunderd, hun gewijde voorwerpen geprofaneerd, hun monumenten vernietigd* » (nr. 8).

« *Wij buigen diep het hoofd voor het martelaarschap van allen die, ten koste van hun eigen leven, getuigen van de waarheid van het Evangelie en de*

dood verkiezen liever dan Christus af te vallen. Wij geloven dat deze martelaren van onze tijd, die uit verschillende Kerken voortkomen maar één zijn in hun gemeenschappelijk lijden, een onderpand zijn voor de eenheid van de christenen. Tot jullie allemaal die lijden voor Christus richt zich het woord van de Apostel: "Verheugt u naarmate gij deel hebt aan het lijden van Christus, opdat gij ook blijde moogt juichen als zijn glorie verschijnt" (1 P 4, 12-13) » (nr. 12).

Paus Franciscus noemt dat « *de oecumene van het bloed* ». Het derde Geheim van Fatima spreekt in dezelfde zin: « *Onder de beide armen van het kruis stonden twee engelen, ieder met een kristallen*

« ECCE HOMO »...

Tel Skuf, ook Tesqopa geheten, is een stad in het noorden van Irak, op 30 km ten noorden van Mosoel. Zij telde kortgeleden 11.000 inwoners, van wie het overgrote deel lid was van de Chaldeeuwse katholieke Kerk. Die omvat (of omvatte) bijna een half miljoen gelovigen die nagenoeg allemaal in Noord-Irak gevestigd waren.

In de zomer van 2014 werd Tel Skuf veroverd door de troepen van Islamitische Staat. De christenen werden gedood of verdreven, het christelijk erfgoed vernietigd. Toen de Koerdische Peshmerga de streek op 17 augustus van hetzelfde jaar terug in handen kregen, konden de Chaldeeuwse katholieken terugkeren om puin te ruimen. In de kerk van Mar Yakob (Sint-Jacob) raapten vrome handen de brokstukken van het moedwillig kapotgeschoten Heilig-Hartbeeld op en zetten die liefdevol midden op het altaar.

schonken in de hand. Daarin verzamelden zij het bloed van de martelaren en daarmee besprenkelden zij de zielen die naderden tot God. »

Maar plots voert de gemeenschappelijke verklaring van Havana ons terug tot de ergste momenten van het « rampzalig Tweede Vaticaans Concilie » (abbé de Nantes), ver weg van wat Onze-Lieve-Vrouw in Fatima als haar wil te kennen gaf :

« Orthodoxen en katholieken zijn niet enkel verenigd door de gemeenschappelijke Traditie van de Kerk van het eerste millennium, maar ook door de zending om het Evangelie van Christus te prediken in de hedendaagse wereld. Die zending houdt het wederzijds respect voor de leden van de christelijke gemeenschappen in en sluit elke vorm van bekeringsijver uit » (nr. 24).

Wat betekent dat ? De tekst gaat verder : *« Vandaag is het duidelijk dat de methode van de "eenmaking", die in het verleden werd beoefend en die erin bestond een bepaalde gemeenschap los te weken van haar Kerk en met een andere gemeenschap te verenigen, geen middel is om tot eenheid te komen »* (nr. 25).

Werkelijk ? En heeft Franciscus dat ondertekend ? Zeker en vast, met beide handen zelfs ! De methode van de "eenmaking", die streeft naar de terugkeer van Rusland in de schoot van de katholieke, apostolische en Roomse Kerk, is simpelweg uitgesloten... De paus heeft dat zonder omwegen verwoord na afloop van het onderhoud : *« Wij hebben gesproken als broeders, wij hebben hetzelfde doopsel, wij zijn bisschoppen. Wij zijn het erover eens dat de eenheid enkel kan bereikt worden door op weg te gaan, wij hebben klare taal gesproken. Ik wil graag toegeven dat ik erg getroost en ondersteund werd door de H. Geest. »*

Moeten we de H. Geest dan gelijkstellen met de Geest van het Concilie ? Want het is ongetwijfeld die laatste die kardinaal Koch en metropoliet Hilarion, de wegbereiders van de ontmoeting, inspireerde bij hun werk waarvan de vrucht deze... oorlogsverklaring aan de H. Maagd is !

Twee jaar noeste arbeid om te komen tot de veroordeling zonder meer van *« de methode van de "eenmaking" die in het verleden werd beoefend en die erin bestond een bepaalde gemeenschap los te weken van haar Kerk en met een andere gemeenschap te verenigen »*. Dat is nochtans wat Onze-Lieve-Vrouw van Fatima verwacht van Rusland door de toewijding van dat land aan haar Onbevlekt Hart : dat het loskomt van zijn schisma om zich te verenigen met de Rooms-katholieke Kerk.

Franciscus en Kirill verklaren eensgezind het tegendeel :

« De kerkelijke gemeenschappen die voortgekomen zijn uit die historische omstandigheden [Welke omstandigheden ? Het ging om een rebellie tegen Rome !] hebben het recht om te bestaan en om alles te ondernemen wat noodzakelijk is om een antwoord te geven op de geestelijke noden van hun

gelovigen en om vrede met hun burens na te streven. Orthodoxen en Grieks-katholieken moeten zich verzoenen en vormen van samenleven vinden die wederzijds aanvaardbaar zijn. »

Dat is maar al te juist in de huidige context van de confrontatie tussen Rusland en Oekraïne. De tekst van de verklaring roept orthodoxen en katholieken op *« om zich te onthouden van deelname aan de confrontatie en om geen steun te bieden aan de verdere verspreiding van het conflict »* in het Oosten.

Met zijn handtekening onder het document heeft paus Franciscus dus geweigerd de Russische politiek in Oekraïne te veroordelen. Integendeel, door te pleiten voor neutraliteit en de Oekraïners op te roepen om een einde te maken aan een oorlog tussen christelijke *« broeders »*, heeft hij het vertrouwen van de Russische orthodoxie gewonnen.

Niettemin moet er een einde gemaakt worden aan het orthodox schisma. De uitdrukking *« kerkelijke gemeenschappen »* is in die zin erg dubieus. Mgr. Svyatoslav Sjevtsjoek, primaat van de Oekraïense Grieks-katholieke Kerk – beter bekend als de *uniaten*, die met Rome verbonden zijn – merkt terecht op : *« In de moderne oecumenische terminologie wordt die uitdrukking gebruikt voor de christelijke gemeenschappen die de volheid van de apostolische opvolging niet bewaard hebben »*, omdat zij gebroken hebben met Rome. *« Wij, uniaten, daarentegen vormen een integraal onderdeel van de katholieke communio. »*

Dat is precies wat de H. Maagd onderstreept wanneer zij, in plaats van een *« gemeenschappelijke verklaring »* van *« de bisschop van Rome »* en *« de bisschop van Moskou »*, de toewijding van Rusland aan haar Onbevlekt Hart vraagt ***door de paus van Rome en de katholieke bisschoppen van heel de wereld in eenheid met hem***. Zonder die toewijding zal er geen vrede zijn. Er zal een hardnekkige vijandigheid blijven bestaan tussen de Oekraïense Grieks-katholieken en de Russische orthodoxen, en die vijandigheid wordt vandaag nog vergroot door een politiek conflict gevoed door buitenlandse invloeden.

Onze vader, abbé de Nantes, sloeg de nagel op de kop toen hij zei : *« In plaats van uw tonnen gedrukt papier van Vaticanum II [en andere "gemeenschappelijke verklaringen"] heb ik, om mij de juiste weg te wijzen van de enige oecumene die steek houdt, iets heel simpel : een goddelijke belofte, een blad papier waarop een kind de belofte van de Allerheiligste Maagd Maria heeft neergeschreven : "Rusland zal zich bekeren" als de H. Vader "zich verwaardigt" het land toe te wijden aan het Onbevlekt Hart van Maria. »*

Dat betekent dat Rusland niet alleen het communisme zal afzweren, maar ook een einde zal maken aan zijn schisma om terug te keren tot de ene ware Kerk. En door die grote genade zal de Kerk zelf het Concilie laten vallen en zich bekeren tot het ware, maar nu helaas vergeten katholiek geloof !

broeder Bruno van Jezus-Maria

FATIMA : VOORBIJGESTREEFD OF ACTUEEL ?

Nog een jaar scheidt ons van de honderdste verjaardag van de verschijningen te Fatima. Wat zal er gebeuren in 2017 ? Wordt de boodschap van de H. Maagd dan definitief begraven ? Als het afhangt van iemand als kardinaal Re, voormalig prefect van de Congregatie voor de bisschoppen : zeker en vast. Maar om Fatima te kunnen begraven neemt hij zijn toevlucht tot leugens en verdraaiingen...

Op 13 oktober 2015 zat de emeritus prefect de ceremonie in de Cova da Iria in Fatima voor en hield hij er een homilie.

In tegenstelling tot kardinaal Luciani, de latere paus Joannes-Paulus I, is kardinaal Re nooit op bedevaart naar de karmel van Coïmbra gegaan en heeft hij nooit zuster Lucia ontmoet. Bij de lectuur van zijn homilie moeten we vaststellen dat hij eigenlijk niets weet over haar leven en niet op de hoogte is van de doorslaggevende bewijzen van de waarachtigheid van haar getuigenis.

In 1981 bekleedde Mgr. Re het ambt van assessor op het Staatssecretariaat. Een van zijn ondergeschikten, Mgr. Lanzoni, had in zijn naam geschreven dat abbé de Nantes « *ernstige theologische dwalingen* » begaan had. Op aandringen van onze vader regelde ik een ontmoeting met Mgr. Re. De assessor gaf Mgr. Lanzoni ongelijk en verklaarde dat hij in de geschriften van abbé de Nantes « *geen enkele dogmatische, leerstellige of zelfs theologische dwaling* » kon vaststellen.

Welnu, wij van onze kant zijn verplicht kardinaal Re in wat hij zegt over Fatima te beschuldigen van ernstige theologische dwalingen.

Zo begint hij zijn homilie als volgt : « *De Kerk heeft verschijningen en visioenen altijd beschouwd als be-*

horend tot de privésfeer, omdat zij niets toevoegen aan wat wij al weten door de publieke openbaring vervat in de H. Schrift. Om die reden heeft de Kerk nooit het geloof willen verbinden aan die manifestaties. Haar tussenkomsten beperken er zich toe de betrokken eredienst officieel toe te staan. Maar onze zekerheden zijn gebaseerd op de H. Schrift, dat wil zeggen de goddelijke openbaring die een einde heeft genomen met de dood van de laatste apostel. »

Dat komt er op neer te beweren dat de Hemel niet het recht heeft tussen te komen in het leven van de Kerk en de wereld, in alles wat wij doen en wat niet altijd aanbevelenswaardig is, vooral als het gaat om onze politieke engagementen. Pius XI zei ooit dat hij bereid was om met de duivel zelf te onderhandelen ! Verbod dus aan God om onze onwaardige compromissen te ontmaskeren ? Mag Hij ons niet verwittigen van zijn bijzondere wilsbeschikkingen in kwesties die tot dan toe verborgen waren in het mysterie van zijn Goddelijk Hart ?

Zeker, de overeenstemming met de apostolische Openbaring is een traditioneel criterium in het onderscheid van de geesten. De échte verschijningen, visioenen en goddelijke uitspraken, kortom de "bijzondere openbaringen" die soms een publiek karakter aannemen zoals in Fatima op 13 oktober 1917, stemmen altijd overeen met de onfeilbare Openbaring van het Oude en het Nieuwe Testament. Maar het is een ernstige theologische dwaling te stellen dat God ons sinds de dood van de laatste apostel niets nieuws meer kan onthullen, zelfs niet de wilsbeschikkingen van zijn Hart die Hem het meest dierbaar zijn met betrekking tot onze tijd.

Het vijfde Concilie van het Lateraan gaf in de constitutie *Supremae majestatis* reeds volgende waarschuwing (19 december 1516) : « **Wanneer de Heer, door een of andere inspiratie, aan bepaalde zielen toekomstige dingen openbaart, mogen wij – zoals Hij het verklaard heeft door de mond van de profeet Amos (Am 3, 7) – aan de profeten niet verbieden te profeteren. En zoals Sint-Paulus zegt (1 Th 5, 19) mogen wij de Geest niet het zwijgen opleggen of de profetieën minachten. [...] Door de profeten te doen zwijgen zou men de H. Geest zwaar beledigen.** »

Dat is des te meer waar in het geval van de profetieën van Fatima omdat God er zijn wil in kenbaar maakt om in de wereld de devotie tot het Onbevlekt Hart van Maria in te stellen, die precies het tabernakel van de H. Geest is.

De openbaringen van Fatima behoren helemaal niet « *tot de privésfeer* », zoals kardinaal Re beweert. Het gaat om een publieke openbaring, vermits Onze-

Lieve-Vrouw drie maanden van tevoren aangekondigd heeft dat zij een wonder zou verrichten « **opdat iedereen zou geloven** ». En dat kosmisch mirakel, het meest grandioze in heel de wereldgeschiedenis, werd op 13 oktober 1917 gezien door de zeventigduizend personen die in de Cova da Iria aanwezig waren. Dat is heel verschillend van de privéopenbaringen die enkel betrekking hebben op de ziener of zieneres, bv. de drie “geheimen” die door Maria in Lourdes aan de H. Bernadette werden toevertrouwd.

Verder schrijft kardinaal Re : « *De Madonna die hier aan de drie herderskinderen verscheen en zich aanpaste aan hun intellectuele capaciteiten, zinspeelde op de twee wereldoorlogen, de eerste die op het punt stond te eindigen en een tweede die later moest uitbreken en die enorm lijden zou teweegbrengen. Bovendien liet zij in een indrukwekkend visioen aan de drie herdertjes de immense schade zien die het regime van de Sovjet-Unie, door het atheïsme aan te hangen, aan de mensheid zou berokkenen.* »

Neen, de Madonna heeft zich niet aangepast aan de « *intellectuele capaciteiten* » van de herdertjes, vermits ze tot hen woorden heeft gesproken waarvan ze op dat ogenblik de betekenis niet begrepen – bv. het woord « **Rusland** » ; Francisco dacht dat het om de ezel van een buurman ging omdat de kinderen die “Russin” noemden, terwijl Lucia geloofde dat de term verwees naar een kwaadaardige vrouw die zo heette en die zij niet kende.

Het valt overigens op dat de kardinaal het woord « **Rusland** » niet uit zijn pen krijgt. De H. Maagd heeft het land op 13 juli 1917 nochtans driemaal genoemd, er de toewijding van gevraagd en aangekondigd dat het zich ooit zou bekeren. Maar kardinaal Re gelooft daar allemaal niet in.

En neen, Onze-Lieve-Vrouw heeft zich niet tevreden gesteld met een « *zinspeling* » op de twee Wereldoorlogen. Ze heeft er expliciet over gesproken. Eerst heeft ze beloofd dat « **de oorlog zou eindigen** », zestien maanden voor de Wapenstilstand van 1918. Vervolgens heeft ze de tweede wereldbrand aangekondigd en meer bepaald het voorteken ervan : « **Als men niet ophoudt God te beledigen, zal onder de regering van Pius XI een tweede oorlog beginnen, verschrikkelijker nog dan de eerste. Wanneer jullie een nacht verlicht door een onbekend licht zullen zien, weet dan dat dit het grote teken is...** » Het onbekende licht manifesteerde zich in de nacht van 25 op 26 januari 1938, twee maanden voor de *Anschluss* van Oostenrijk bij het Duitse rijk.

Nog een citaat van de kardinaal : « *Paus Joannes-Paulus II heeft in het licht willen stellen hoe de boodschap van Fatima zich situeert in het centrum van de tragische gebeurtenissen van de voorbije eeuw, die gekenmerkt werd door twee Wereldoorlogen en twee dictaturen : het nazisme (dat twaalf jaar geduurd heeft) en het communisme van de Sovjet-Unie (dat zeventig jaar geduurd heeft). Het gaat om twee ideologieën die de mensenrechten met voeten getreden hebben en reusachtig lijden veroorzaakten.* »

Giovanni Battista Re vervangt de profetieën van het Geheim door de conciliaire ideologie van de mensenrechten. Op 13 juli 1917 sprak de Maagd Maria niet over Duitsland of het nazisme. Ze sprak evenmin over de Sovjet-Unie, maar enkel en alleen over « **Rusland** ».

In zijn commentaar op het derde Geheim schreef kardinaal Ratzinger indertijd : « *Vóór alles moeten we bevestigen met kardinaal Sodano : “De toestanden waarnaar het derde deel van het Geheim verwijst lijken voortaan tot het verleden te behoren.” In de mate waarin bijzondere gebeurtenissen worden opgeroepen, behoren die voortaan tot het verleden.* »

Daarop reageerde abbé de Nantes als volgt : « Men moet toch echt blind zijn om in het hemels visioen van het derde Geheim niet de film van onze angstaanjagende hedendaagse tijd te zien. Wat zijn de “**vlammen**” die tevoorschijn schieten uit het “**vuurig zwaard**” van de wraakengel anders dan de oorlogen die heel onze planeet in lichterlaaie dreigen te zetten, van Afrika tot Azië, van Zuid-Amerika tot de Balkan en Palestina ? »

En wat te zeggen van de vervolgingen die in het Geheim aangekondigd worden ! Heeft kardinaal Re nooit gehoord met hoeveel emotie paus Franciscus de martelaren van onze tijd oproept ?

De Romeinse prelaat vervolgt : « *Nu door de wilsbeschikking van paus Joannes-Paulus II het derde deel van het Geheim openbaar is gemaakt, weten we dat in het visioen dat aan de drie herdertjes getoond werd ook voorspeld werd dat de strijd tegen God en tegen de Kerk zou leiden tot het willen doden van de paus. Inderdaad, op 13 mei 1981 had de aanslag op het leven van de paus plaats.* »

Neen, het Geheim heeft niet aangekondigd dat men de paus « *zou willen doden* ». Er staat letterlijk : de H. Vader « **werd gedood** ». Dat is iets totaal anders. Het profetisch visioen beschrijft dus helemaal niet de mislukte aanslag van 1981 tegen Joannes-Paulus II, maar een echte moord.

« *Zoals Joannes-Paulus II heeft verklaard, was het de hand van de Madonna die de kogel deed afwijken zodat de paus kon overleven.* »

« Maar dat is belachelijk ! », riep abbé de Nantes verontwaardigd uit.

« *De kogel is nu ingewerkt in de kroon die op het hoofd van het beeld van de Madonna staat, hier in Fatima zelf.* » Abbé de Nantes was stomverbaasd : « De kogel die voor hem een waarschuwing had moeten zijn, is door Joannes-Paulus II verdraaid tot een mirakel en een symbool voor zijn eigen roem... »

* * *

Bijna is een volledige eeuw voorbijgegaan en nog altijd zijn de verzoeken van onze hemelse Moeder niet vervuld zoals zij het gevraagd heeft. Maar « **nooit zal het te laat zijn om zijn toevlucht te nemen tot Jezus en Maria.** »

broeder Bruno van Jezus-Maria

«MOHAMMED»

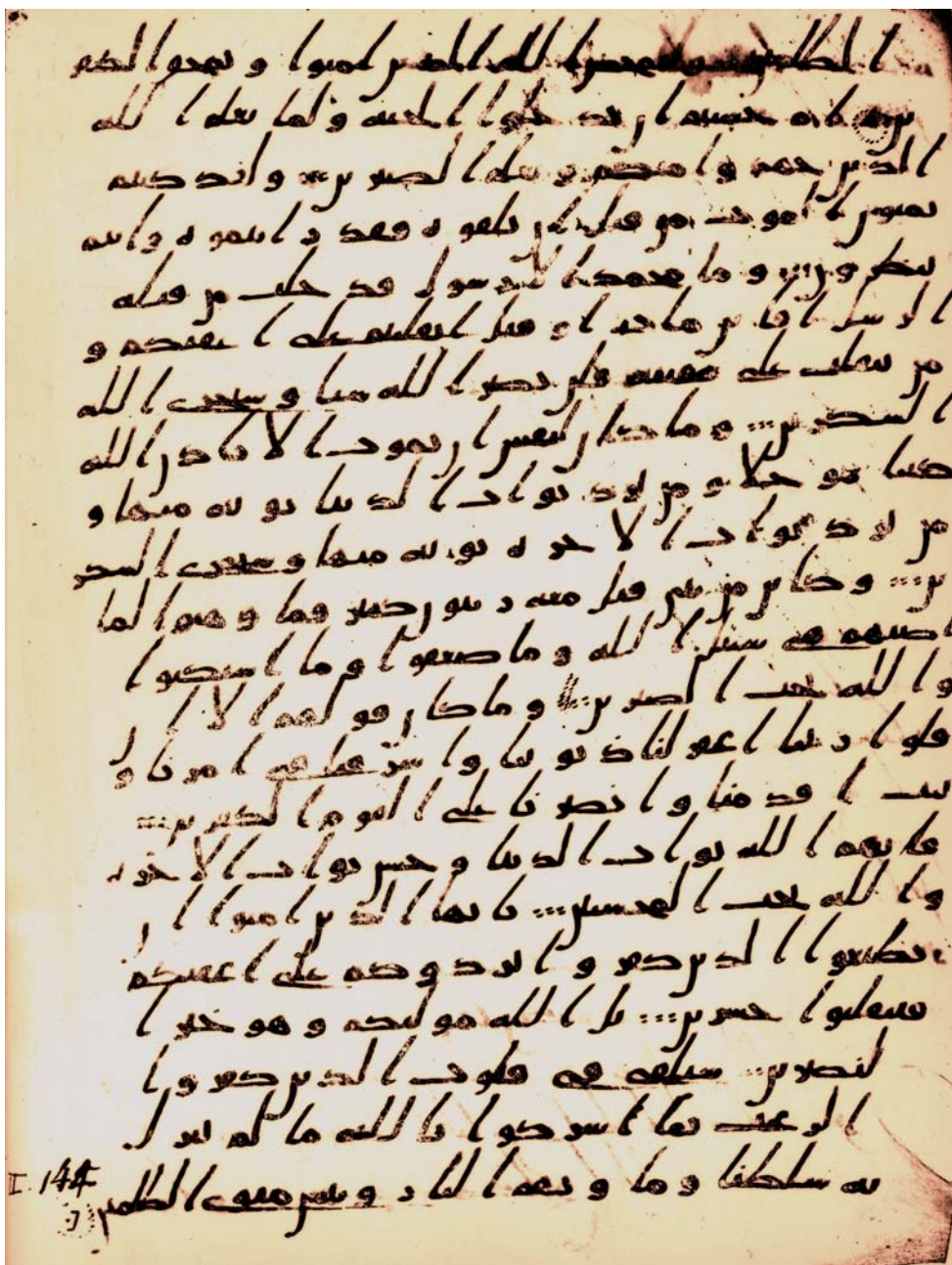
LEGENDE, WETENSCHAP EN GESCHIEDENIS

DE auteur van de Koran duidt zichzelf in soera III aan met de benaming *muhammadun* (III, 144). Sinds het allereerste begin heeft men deze naam beschouwd als de eigenaam van de stichter van de islam: « Mohammed ».

In de 9de eeuw, tweehonderd jaar na de gebeurtenissen die verhaald worden in soera's I en II, heeft een zekere Ibn Hisham het kader vastgesteld van de *sira*, het Leven van Mohammed. Dat kader is daarna ongewijzigd gebleven tot op vandaag. Het bestaat uit « verhalen » (*hadit*) die « de metgezellen van de Profeet doorgegeven hebben aan de tweede generatie gelovigen, de zgn. Volgelingen, die ze op hun beurt toevertrouwd hebben aan de Volgelingen van de Volgelingen » (M. Gaudefroy-Demombynes, *Mahomet. L'homme et son message*, Parijs, 1957, p. 4), enzovoort. Viadeze « kettingen » van personen die borg staan voor wat ze gehoord hebben, komt men uit bij de eerste schriftelijke neerslag of « Tradities »: Musa, zoon van Uqba, afkomstig van Medina en gestorven omstreeks 758, beschrijft de militaire campagnes van Mohammed; Ibn Ishaq, een andere inwoner van Medina uit dezelfde periode (704-768), « is de samensteller of dicteerder van een uitgebreid werk waarin, voor de eerste keer, het Leven van de stichter van de islam een chronologisch gerangschikt geheel vormt » (R. Blachère, *Le problème de Mahomet. Essai de biographie critique du fondateur de l'Islam*, Parijs, 1952, p 5).

Op die manier « dateren de oudste bundels met historische tradities tot waar wij kunnen opklimmen van ongeveer 125 jaar na de periode van activiteit van de profeet » (M. Rodinson, *Mahomet*, Parijs, 1974, p. 67). Dat stelt alle ernstige historici uiteraard voor grote problemen: een betrouwbare geschiedkundige basis over Mohammed ontbreekt.

Toch houden alle westerse biografen van de pro-

Het handschrift *Arabicus 328* (Parijs, Nationale Bibliotheek) wordt door de meeste specialisten beschouwd als het oudste manuscript van de Koran; het zou dateren uit de zevende eeuw. De stijve en vrij hoekige letters zijn geschreven in doorlopende tekst en zonder rekening te houden met de normale woordsplitsing.

feet met een merkwaardige eensgezindheid, en tegen elke logica in, vast aan de traditionele legende. Wij geven die hierna weer, op basis van de meest recente “biografieën” van Mohammed, die allemaal rekening houden met de immense Arabische literatuur die de verschillende hoofdstukken ervan verkrijkt heeft.

DE LEGENDE

DE KINDERTIJD VAN MOHAMMED

Volgens deze « Traditie » werd Mohammed geboren in Mekka uit een vader die Abd Allah heette en een moeder genaamd Amina. « Allah waakt over het ontstaan van elk menselijk wezen, maar hij begun-

stigt in het bijzonder dat van de profeten. Net zoals de geest *rûh* de adem van Allah in de schoot van Maria, moeder van Jezus, gebracht heeft, bracht een engel tot bij Abd Allah een straal van het goddelijk licht *nûr* » (Gaudefroy-Demombynes, *op. cit.*, p. 57).

Na de conceptie van het kind « maakt de traditie duidelijk dat de maandstonden nauwelijks ophiielden voor Amina ; zij was bijna onbevlekt » (*ibid.*, p. 58).

Abd Allah stierf voor de geboorte van het kind. Dat werd toevertrouwd aan zijn grootvader, Abd al-Muttalib, die het aan een voedster gaf bij de bedoeïenen in de streek van Mekka.

Tijdens zijn verblijf in de woestijn kende het kind een zuivering van zijn hart : « Er kwamen twee engelen die zijn borst openden om er zijn hart uit te halen, dat zij zorgvuldig wisten alvorens het terug op zijn plaats te zetten. Daarna wogen zij hem door op de andere schaal achtereenvolgens één man, daarna tien, dan honderd, dan duizend te plaatsen. Daarop zei de ene engel tot de andere : “Laat hem ! Zelfs als je op de andere schaal heel zijn gemeenschap (*oemma*) zou plaatsen, dan zou hij nog zwaarder doorwegen” » (Rodinson, p. 69).

Het kind verloor zijn moeder op de leeftijd van zes jaar. Zijn grootvader zorgde liefdevol voor hem. « Elke dag, of toch bijna, zag men hen samen, hand in hand, in de Ka'bah of op een andere plek in Mekka. Abd al-Muttalib ging zelfs zo ver dat hij Mohammed met zich meenam naar de Vergadering, waar de notabelen van de stad, allemaal ouder dan tachtig, elkaar ontmoetten om over verschillende kwesties te spreken. De oude grootvader was niet bang om het zevenjarig kind om zijn mening te vragen over een of ander punt. Toen de andere notabelen zich daarover verwonderden, zei hij altijd : “Mijn kleinzoon wacht een grote toekomst” » (M. Lings, *Muhammad : His Life Based on the Earliest Sources*, 1983, Fr. vert. p. 39).

ZIJN JEUGD

Na de dood van zijn grootvader werd de weesjongen opgevangen door zijn oom Aboe Talib. Hij kende een gelukkige jeugd, verwend als hij werd door zijn tante Fatima. « Hij hoedde vaak schapen en geiten en bracht zo vele dagen door in de eenzaamheid van de bergen die Mekka beheersten of op de hellingen van de verder gelegen valleien » (*ibid.*, p. 40). « De goddelijke gunst waakte er over hem te behoeden voor elke fout » (Gaudefroy-Demombynes, p. 63).

« Het gebeurde ook dat zijn oom hem meenam op reis. Zo trokken ze op een keer, toen Mohammed negen of volgens sommigen twaalf jaar was, met een karavaan van kooplieden naar Syrië » (Lings, p. 40). Nu woonde er in Bosra een christelijke monnik die Bahira heette. Hij verwachtte de komst van een profeet door God aan de Arabieren gezonden, zoals aangekondigd in bepaalde oude handschriften die in zijn bezit waren.

Toen Bahira de karavaan naderbij zag komen, bemerkte hij dat « een kleine wolk zich zachtjes en op

geringe hoogte boven de hoofden van de reizigers bewoog » (*ibid.*). De wolk hield stil tegelijk met de karavaan. De monnik herkende in de jongen de verwachte profeet : « “Breng de zoon van je broer terug naar zijn land en behoed hem voor de Joden”, zei Bahira tot Aboe Talib. “Want, bij de hemel, als zij hem zien en als zij over hem weten wat ik zelf weet, dan zullen zij proberen hem schade te berokkenen. Grote dingen bereiden zich voor de zoon van je broer voor” » (Lings, p. 41).

Toen Mohammed vijfentwintig jaar was, huwde hij met de 40-jarige Chadidja, een rijke weduwe van wie hij de handelsbelangen behartigde. Zij schonk hem zeven kinderen : drie zonen die op jonge leeftijd stierven en vier dochters van wie de jongste, Fatima, zou trouwen met Mohammeds neef Ali.

DE GODDELIJKE ROEPSTEM

« Op een dag deed zich onverwachts een stem horen. De Stem sprak in het Arabisch drie woorden die de wereld in beroering zouden brengen : “Gij zijt de afgezant van God !” » (Rodinson, p. 97). Dat gebeurde in de buurt van de grot van de berg Hira, bij Mekka, waar Mohammed zich elk jaar tijdens de maand van de Ramadan terugtrok. « Het was rond het jaar 610 van de christelijke tijdrekening, of enkele jaren later » (*ibid.*, p. 99).

Op een dag « was hij in slaap verzonken in de grot van Hira toen hij een droom had. Hij zag zichzelf in een handgemeen verward met een engel. Die beval hem een passage op te zeggen die voorkomt in de Koran. Toen Mohammed driemaal weigerde, wierp de engel hem op de grond en drukte hem neer tot hij nog amper kon ademen ; hij liet hem niet los vooraleer hij gehoorzaamd had. Op dat moment werd Mohammed wakker. Toen gebeurde het echte wonder. “Ik verliet de grot”, aldus Mohammed volgens Ibn Ishaq, “en nauwelijks was ik midden op de berg gekomen of ik hoorde een stem uit de hemel die riep : O Mohammed ! Gij zijt de apostel van Allah en ik ben Gabriël !” » (Blachère, p. 39).

Thuis gekomen vertelde Mohammed aan zijn vrouw wat er gebeurd was. « “Goed nieuws”, riep zij uit. “Volhard ! Bij Diegene die in zijn handen ook de ziel van Chadidja heeft, ik hoop dat jij de profeet van deze natie zal zijn” » (*ibid.*).

DE OPENBARING VAN DE KORAN

De engel Gabriël verscheen daarna herhaaldelijk om de openbaring te herhalen. « Op geen enkel moment heeft Mohammed Allah gezien of zijn stem gehoord. Enkel de goddelijke bode heeft tot hem gesproken om hem de toespraken bestemd voor de andere mensen in te fluisteren. Mohammed had tot taak die boodschap over te maken, een heilige verplichting » (*ibid.*, p. 42).

« Bij de gelovigen die in staat waren tot schrijven kwam al snel de gedachte op om nota te nemen van die openbaringen. Er zijn aanwijzingen die toelaten te denken dat die schriftelijke neerslag

De Tempelberg in Jeruzalem wordt beheerst door de Rotskoepel, opgericht op de plek waar ooit de Joodse Tempel stond. Daarachter rechts zien we de grijze koepel van de H. Grafkerk. De Heilige Stad werd in 614 op de Byzantijnen veroverd door een coalitie van Perzen, Joden en « Sarracenen », Arabieren onder leiding van de « *muhammadun* », de « welbeminde », schrijver van de Koran en geïnspireerd aanvoerder.

slechts gedeeltelijk en spaarzaam gebeurde, zowel ten gevolge van het materiaal dat men toen gebruikte (potscherven, stukken leer, schouderbladen van kamelen) als wegens het schriftsysteem dat in voege was: dat was namelijk nog zo rudimentair dat een tekst alleen correct kon ontcijferd worden op voorwaarde dat hij van buiten geleerd was » (*ibid.*, p. 53 ; Rodinson, p. 110).

HET APOSTOLAAT

Op een dag kwam Gabriël naar Mohammed « op een van de heuvels die Mekka domineren ; hij stampte met zijn hiel op het gras dat de bodem bedekte en deed een bron ontspringen. Hij vervulde vervolgens de rituele wassing om de Profeet duidelijk te maken op welke wijze hij zich vóór het gebed moest zuiveren, en de Profeet deed zoals hij. Daarna onderwees hij hem de houdingen en de bewegingen tijdens het bidden » (Lings, p. 61).

Ali, de tienjarige neef van Mohammed, werd moslim, net als Zayd, zijn adoptiefzoon, en twee notabelen : Oethman en Aboe Bakr. Die laatste werd algemeen gerespecteerd en vaak zocht men hem op om raad te vragen. « Hij begon zijn ziel bloot te leggen aan iedereen die hij het vertrouwen waard achtte en spoorde hen aan om de Profeet te volgen » (*ibid.*).

Zo begon de islam zich te verspreiden in Mekka, in een duidelijke breuk met het voorvaderlijk Arabisch heidendom. Maar « hoe groter het aantal gelovigen werd, des te scherper werd de vijandigheid van de ongelovigen » (Blachère, p. 65).

De Mekkanen waren polytheïsten die hun goden vereerden in de Ka'ba. De moslims gingen daar ook naartoe, maar om Allah te aanbidden, met volkomen misprijzen voor de idolen. De volgelingen van Mohammed werden daarop in de ban van de stad geslagen, maar na twee jaar vervolging mochten ze

terugkomen en brak er een tijd van vrede aan.

NACHTELIJKE REIS NAAR JERUZALEM

Op een nacht voerde de engel Gabriël Mohammed tot bij een gevleugeld paard, Buraq geheten. De profeet besteede het dier en met de engel aan hun zijde vlogen ze in noordelijke richting « en bereikten uiteindelijk Jeruzalem. Daar kwam een groep profeten – Abraham, Mozes, Jezus en anderen – hen tegemoet. Toen Mohammed op de plaats van de Tempel begon te bidden, gingen zij op een rij achter hem staan voor het gebed » (Lings, p. 124).

Vervolgens besteede de profeet opnieuw Buraq. Het dier steeg verticaal op en werd door Gabriël doorheen de zeven Hemelen geleid. Daar ontmoetten zij opnieuw

de profeten met wie ze gebeden hadden, maar nu waren die getransfigureerd.

« Toen de Profeet en de Aartsengel opnieuw waren afgedaald op de rots van Jeruzalem, keerden zij langs dezelfde weg terug naar Mekka. Zij passeerden talrijke karavanen die op weg waren naar het zuiden. Het was nog nacht toen ze aankwamen bij de Ka'ba » (Lings, p. 126).

DE HEGIRA

De bewoners van Mekka stelden zich alsmaar gewelddadiger op in hun vervolging van Mohammed en zijn leerlingen. Die dacht er daarom aan om te vluchten en een veilige plek te zoeken in de oase van Ta'if, maar daar werd hij ook afgewezen. Daarop keerde hij zich naar Yathrib, dat later Medina zou genoemd worden. Ook zijn leerlingen trokken daarheen, in kleine groepjes. Dat gebeurde in 622, het jaar dat het begin van het mohammedaans tijdperk markeert (Rodinson, p. 169).

DE CAMPAGNES VAN MOHAMMED

Mohammed lanceerde met succes zijn eerste razia op een karavaan uit Mekka in Nahla (624). Twee maanden later had het gevecht van Badr plaats, een klinkende overwinning van de moslims op hun vijanden van Mekka.

Dat succes werd echter gevolgd door een verpletterende nederlaag bij Oehoed in 625 ; tijdens de slag geloofde men zelfs een ogenblik dat Mohammed gedood was.

Twee jaar later vond de veldslag van de Gracht plaats. Toen Medina belegerd werd door een leger Mekkanen liet Mohammed een diepe gracht graven, bestemd om de stormloop van de vijandelijke ruitertij te breken. Na vijftien dagen « bemoeiden de elementen – en ook de engelen – er zich mee ; een

tornado zorgde voor grote wanorde in het kamp van de aanvallers » (Blachère, p. 111).

De profeet buitte dat succes uit door een reeks razzia's te houden en sloot een conventie met de Mekkanen (628). Het jaar daarop hield hij in Mekka de "kleine bedevaart". « Voortaan was Mohammed de theocratische leider en stelde hij zich ook als dusdanig op » (*ibid.*, p. 115).

Eind 629 zegde hij de wapenstilstand echter op. Hij marcheerde als overwinnaar Mekka binnen, vernietigde de afgodsbeelden en bewees plechtig eer aan Allah in de Ka'ba.

HET EINDE VAN MOHAMMED

Hij behaalde nog een miraculeuze overwinning op een confederatie van bedoeïenen (januari 630), waarna hij een bedevaart naar Mekka ondernam en terugkeerde naar Medina.

De Byzantijnse keizer Heraclius, overwinnaar van de Perzen, maakte zich klaar om naar het zuiden te trekken, in de richting van Yathrib, om een mohammedaanse verovering van Syrië te voorkomen. Hij zag er echter van af « door een visioen dat hij had over het "triomferend koninkrijk van een besneden man" en door zijn overtuiging dat deze man werkelijk een Afgezant Gods was » (Lings, p. 377).

Mohammed van zijn kant « was ervan overtuigd dat God Syrië openstelde voor de legers van de islam » (*ibid.*, p. 378) en hij bereidde een expeditie tegen de Byzantijnen voor. Dertigduizend manschappen, waaronder tienduizend ruiters, trokken op onder de leiding van de profeet zelf. Maar toen ze aankwamen in Taboek maakten ze rechtsomkeer (oktober 630).

Tijdens de twee laatste jaren van zijn leven ontving Mohammed talrijke gezanten uit heel Arabië : afgevaardigden uit het berouwvolle Ta'if, prinses uit Jemen die hem hun aanvaarding van de islam aankondigden, christenen van Najran die een pact met de profeet wilden sluiten.

In 632 leidde Mohammed de *hadj*, de grote bedevaart naar Mekka, waarvan hij minutieus alle rituelen regelde. Kort daarop werd hij ziek. Hij overleed in de armen van Aïsja, zijn derde vrouw en de dochter van Aboe Bakr.

KRITIEK

Als men van heel deze legende over Mohammed kennis neemt, vraagt men zich af hoe het komt dat daar ook bij ons in het Westen zo kritiekloos wordt mee omgegaan. In de inleiding op haar vertaling van de Koran in de prestigieuze *Pléiade*-reeks (1967, heruitgave 1986) schrijft Denise Masson : « De tekst van de Koran presenteert zich als een bovennatuurlijk dictee dat door de geïnspireerde Profeet genoteerd wordt ; hij is niet meer dan de boodschapper belast met het doorgeven van die kostbare schat » (p. XVII). Dat dogma, dat helemaal niet van kracht is als het over de Bijbel gaat, is tot op vandaag onaantastbaar.

Slechts weinigen hebben er, vanuit een puur wetenschappelijke motivatie, durven aan tornen. Een

van hen was de Vlaamse jezuïet Henri Lammens (1862-1937), die bijna zijn hele leven in Beiroet heeft gewerkt en die de moderne historische methode durfde toepassen op de Koran. Hij kwam tot het besluit dat de *sira*, de traditionele biografie van Mohammed, geen andere historische basis heeft dan de Koran : alle "feiten" zijn in werkelijkheid fantasierijke interpretaties van wat in de tekst staat – of beter nog : van wat men in de tekst *meent te lezen*. « De traditionalisten zijn helemaal niet begonnen met navraag te doen naar de herinneringen van de overlevenden van het heroïsch tijdperk. Neen, ze hebben gewoon het boek van Allah geopend om er te ontdekken wat ze er wilden in zien. Daarna hebben zij meer of minder authentieke inlichtingen aangepast aan hun vooroordelen of zelfs simpelweg uitgevonden » (*Qoran et Tradition. Comment fut composée la vie de Mahomet*, in *Revue des recherches de Science religieuse*, 1910, dl. I, p. 42).

Wat moeten we dan denken van al die "biografieën" van de profeet ? En van de bestaande vertalingen van de Koran ? Pater Lammens legde de vinger op de wonde : « Ik heb altijd een oprechte eerbied gekoesterd voor de heldhaftigheid van de vertalers van de Koran. Een goede vertaling veronderstelt immers een grondige kennis van de *sira*. Maar vermits de *sira* uiteindelijk afgeleid is van de Koran, betekent dit dat men ronddraait in een vicieuze cirkel ! » (*ibid.*).

Blachère, Rodinson en co. geven dat wel toe, al is het schoorvoetend, om hun eigen werk niet in diskrediet te brengen : « De zinspelingen vervat in de Koran moeten dienen ter ondersteuning van de biografische Traditie, maar zonder die Traditie blijven die zinspelingen dode letter », schrijft Blachère (*op. cit.*, p. 7). En Rodinson : « Niets laat ons toe om ooit te zeggen : dat gaat onweerlegbaar terug tot de tijd van de profeet » (*op. cit.*, p. 12). Waarom schrikken deze biografen-vertalers er dan voor terug om de « wetenschappelijke houding » aan te nemen die toegepast wordt inzake de Bijbelse geschiedenis ? Daar heeft men besloten « een feit pas te aanvaarden als de bron die het aanhaalt waarheidsgetrouw blijkt te zijn en in de mate waarin zij waarheidsgetrouw is » (*ibid.*, p. 14). Waarom dan niet met betrekking tot Mohammed ? Omdat het hierboven aangehaalde "dogma" dat niet toelaat.

DE GESCHIEDENIS

De enige oplossing om de persoon van Mohammed historisch te verklaren is zich te baseren op de Koran en die wetenschappelijk te analyseren, los van alle latere « tradities ». De moslims zelf zitten gevangen in die Traditie : « De Koran is een boek dat gesloten is voor de eigen gelovigen. Ze zeggen de verzen ervan al meer dan duizend jaar op zonder de echte betekenis te begrijpen » (abbé Georges de Nantes).

Mijn thesis is dat de taal van de Koran van Hebreeuwse oorsprong is. De exegese, vers na vers, van

soera's I, II en III heeft het bewijs geleverd dat dit inderdaad het geval is.¹

« MOHAMMED » : GEEN EIGENNAAM

Het woord *muhammadun* (III, 144) is afgeleid van de wortel *hmd*, wat de Arabische transcriptie is van de Bijbelse wortel *hâmad*, « verlangen, begeren ». In soera I, 2 duidt 'al-*hamdu* « de liefde » aan die men moet betuigen aan « de God, Meester van de eeuwen ». De term komt nog op drie andere plaatsen in de Koran voor. Morfologisch is *muhammadun* een passief participium (deelwoord); het betekent letterlijk « hij die bemind wordt » of « de geliefde », « de welbeminde ». Onwillekeurig denken we aan het relaas van het doopsel van Jezus in de Jordaan : « En er klonk een stem uit de Hemel : "Gij zijt mijn Zoon, mijn Welbeminde, in wie Ik welbehagen heb" » (Lc 3, 22).

Van die term een eigennaam maken, zoals alle oriëntalist al eeuwenlang doen, is niet wetenschappelijk : zij laten zich beïnvloeden door de Arabische traditie waarvan we hierboven het legendarisch karakter in het licht gesteld hebben.

Muhammadun duidt in soera III, 144 een man aan die slechts een « orakel », *rasûlun*, van de God is en niet God zelf : « Een geliefde is slechts een orakel ». In de context van soera III verwijst de uitdrukking in de allereerste plaats naar het « orakel » Jezus, die immers in de ogen van de schrijver van de Koran een gewone mens is, « zoon van Maria ».

Het is opvallend dat de schrijver, die nochtans een heel goede kennis van de Evangelies heeft, zwijgt over de geboorte van Jezus, over de gebeurtenissen van zijn openbaar leven, zijn Lijden, dood en Verrijzenis. Met betrekking tot zichzelf neemt de auteur dezelfde zwijgzaamheid in acht. Op de wijze van de evangelist Johannes spreekt hij discreet over zichzelf in de derde persoon, met de uitdrukking die *muhammadun* in het Arabisch lijkt om te zetten : « diegene die Jezus liefhad » (Jo 13, 23 ; 19, 26 ; enz.).

SCHRIJVER

De wetenschappelijke exegese van de eerste drie soera's levert ons een heleboel gegevens op over de man die zichzelf « de welbeminde » noemt.

Van soera II weten we dat daarin een interpretatie gegeven wordt van historische gebeurtenissen die plaatsvonden in de jaren 610-614. De auteur zegt in II, 185 dat hij het « geschrift », *kitâb*, en de « lectuur », *qur'ân*, onderwezen heeft aan de kinderen van Ismaël. Deze bewering, hernomen in III, 164, stemt overeen met de ontstaansdatum van het Arabisch schrift zoals we die kunnen bepalen door de vergelijkende studie van de opschriften die tot ons gekomen zijn. Blachère had dat trouwens opgemerkt : « Het ontstaan en de ontwikkeling van het Arabisch schrift stemmen chronologisch zo goed overeen met

de invoering van een monotheïstische leer op het Arabisch grondgebied dat het moeilijk is om geen wederzijds verband te zien tussen beide feiten » (*Histoire de la littérature arabe*, dl. I, p. 58).

Vanaf de 6de eeuw van onze tijdrekening doen de Arabieren afstand van het alfabet dat bij hen gangbaar was ten voordele van een nieuw systeem, afgeleid van het Aramees schrift. Het Aramees was, zoals bekend, in die tijd de grote handelstaal van het oude Oosten. Van die Aramese cursieve letter, die toelaat vlot te schrijven, gaan de Arabieren vervolgens over naar het eigenlijke Arabisch schrift ; deze evolutie kunnen we volgen dankzij verschillende inscripties teruggevonden in de regio Syrië-Mesopotamië.

Maar wie heeft de Arabieren doen overschakelen op dat nieuwe alfabet ? Christelijke monniken. Inderdaad : twee beroemde inscripties uit de zesde eeuw, die van Zabad en Harran – twee plaatsen in Syrië – zijn christelijk.² Net zoals de HH. Cyrillus en Methodius later het cyrillisch schrift uitvonden om de Slaven te bekeren, « zijn het vooral christenen die alfabetten schiepen voor de volkeren die zij bekeerden en die hen hebben leren lezen en schrijven. Het zogezegd klassiek Arabisch vormt daarop geen uitzondering. Het Arabisch alfabet is te danken aan de christenen, want het is bij de Arabische christenen van Syrië dat men de oudste voorbeelden van dat schrift terugvindt » (François Nau, *Les Arabes chrétiens de Mésopotamie et de Syrie du VIIe au VIIIe siècle*, Parijs, 1933, p. 96).

De beide inscripties van Zabad en Harran bewijzen inderdaad dat de Arabische taal en het Arabisch schrift in de zesde eeuw vastlagen en gebruikt werden in de christelijke gemeenschappen van Syrië, samen met het Grieks en het Syrisch. « Het lijkt er evenwel niet op dat men het Arabisch veel gebruikt heeft » (*ibid.*, p. 98). Dat gaat echter veranderen met het opduiken van de Koran, het werk van een onvergelijkbaar genie.

In de ontstaansgeschiedenis van het Arabisch komt soera I, in feite een zuiver joods gebed (cf. broeder Bruno Bonnet-Eymard, *Le Coran. Traduction et commentaire systématique*, deel 1, uitg. CRC, 1988), vlak na de inscriptie van Harran (568). Zij is het eerste literair document dat het bestaan van een Arabische geschreven en gesproken taal betuigt. Daarna volgen soera's II en III, met hun reeds typisch islamitisch karakter, die het werk zijn van een *muhammadun*, voorwerp van goddelijke begunstiging.

APOSTEL

Nadat « de God » over deze « welbeminde » het « geschrift » heeft doen neerdalen, heeft die daarvoor « de Torah en het Evangelie » ten geschenke gekregen (III, 3).

In soera II brengt hij de vereisten van de Torah in herinnering. In soera III predikt hij het Evangelie.

(1) Zie het artikel *Van islamofobie naar islamologie*, in *Hij is verrezen !* nr. 53, september-oktober 2011. – (2) Zie het artikel *Voor een dialoog met de islam. Een nieuwe visie op de Koran*, in *Hij is verrezen !* nr. 27, mei-juni 2007. Beide inscripties zijn in het artikel afgebeeld (pp. 10-11).

Hij doet dat als grote kenner en nabootser van Sint-Paulus. De parallellen tussen beiden zijn talrijk en opvallend :

1° Beiden geven aan Jezus zijn messiaanse aanspreking, die door Jezus zelf vermeden werd vóór zijn Verrijzenis, maar die vanaf Pinksteren in de mond van de apostelen zijn tweede benaming werd : « de Christus », *'al-masîh* (III, 45), van het Hebreeuws *mâsjâh*, « gezalfde ».

2° Volgens de Brief aan de Galaten is Jezus « geboren uit een vrouw » (Ga 4, 4). Op dezelfde manier laat de auteur van de Koran nooit na eraan te herinneren dat Jezus « zoon van Maria » is (II, 87, 253 ; III, 45) – maar met de bedoeling zijn goddelijkheid te ontkennen (cf. Lc 1, 32 : « Zoon van de Allerhoogste »).

3° In dezelfde Brief verklaart Sint-Paulus dat er « geen Jood of heiden meer is, geen slaaf en geen vrije, geen man en geen vrouw », omdat allen één zijn « in Christus Jezus » en door Hem toebehoren aan « de afstamming van Abraham, erfgenamen volgens de belofte » (Ga 3, 28). Op dezelfde manier verklaart de auteur van soera III dat hij geen onderscheid maakt tussen « Abraham, Ismaël, Izaäk, Jacob en de stammen » en evenmin tussen « Mozes, Jezus en de profeten » (III, 84).

Door geen « onderscheid » te maken tussen Ismaël, de zoon van de slavin Agar, en Izaäk, de zoon van Abrahams wettige echtgenote Sara, eigent de schrijver zich heel het jodendom toe, ten voordele van de Arabieren, kinderen van Ismaël. Door in een tweede beweging geen verschil te maken tussen Mozes en Jezus schaft hij het « onderscheid » af tussen het Oude en het Nieuwe Testament, tussen het in handen van de Arabieren gegeven jodendom en het christendom. Zo wordt heel de Bijbel teruggebracht tot één enkel « verbond » : datgene wat God sloot met Abraham en Ismaël.

4° Sint-Paulus beseft dat hij apostel van God is en opvolger van de profeten. Zij waren de mannen van het Woord ; ook hij werd door God gekozen om de blijde boodschap te verkondigen. Zo is de auteur van de Koran er zich ook van bewust het orakel van God te zijn (II, 151 ; III, 144, 164). Als opvolger van Mozes en Jezus is hij, « de welbeminde », *muhammadun* (III, 144), uitverkozen om de « blijde boodschap », *busrâ* (II, 97 ; III, 126), van het Hebreeuwse werkwoord *bâsjar*, « goed nieuws vertellen », aan te kondigen.

MILITAIR AANVOERDER

De schrijver van de Koran is ook de man die zijn volk, de Arabieren, als een nieuwe Mozes aanvoert in de strijd. Het gaat om een heilige oorlog : « Bestrijd op het pad van God hen die u bestrijden » (II, 190). « Pad », *sabîl*, van de poëtische Hebreeuwse term *sjebîl*, heeft niets te maken met Mekka of Medina maar wijst op de weg naar Jeruzalem. En de vijanden zijn geen stammen van bedoeïenen maar de Byzantijnen, die de Heilige Stad in handen hebben.

Het doel van de strijd is de verovering van Jeruzalem, *Salem* in de psalmen, in de Koran *'as-silm* (II,

208). Daar moet het Huis, *'al-bayt* (Hebreeuws *bayit*), dat wil zeggen de Tempel, terug opgericht worden. Op de « plaats van Abraham », *maqâmu 'ibrâhîma* (II, 125) – de rots waar de aartsvader bereid was zijn zoon Izaäk te offeren en waarop later volgens de traditie de Tempel gebouwd werd – moeten de gelovigen, de kinderen van Ismaël, opnieuw kunnen bidden. Zij moeten naar de Heilige Stad op « bedevaart », *hijju*, kunnen gaan en zo het Koninkrijk Gods herstellen.

Dat alles heeft een precieze historische context, die niets te maken heeft met het Arabisch schiereiland, maar met de wedijver om het bezit van Jeruzalem.

We schrijven 614. De Perzische vorst Chosroës II (reg. 590-628), die het grootste deel van Klein-Azië op het Byzantijnse rijk heeft veroverd, keert zich naar Palestina met de bedoeling zijn christelijke vijanden uit de Heilige Stad te verdrijven. Het Perzisch leger krijgt de steun van de Joden uit de diaspora, die maar al te blij zijn het christelijk juk te kunnen afwerpen ; de welgestelde Benjamin van Tiberias zorgt voor meer dan twintigduizend strijders. De Perzen kunnen echter ook rekenen op een contingent van vijfduizend “Sarracenen” onder leiding van – volgens onze interpretatie – de auteur van de Koran.

De militaire campagne slaagt : na een beleg van twintig dagen geven de christelijke strijdkrachten in Jeruzalem zich over. Maar daarop keren de Joden zich tegen hun Sarraceense bondgenoten : die worden door hen verraden en dreigen door de Perzen over de kling gejaagd te worden. Gelukkig heeft « de God » hen beschermd « door hen te verspreiden », *bi-badrin* (III, 123), van het Hebreeuws *biddér*, « verstrooien » (*bi* is een voorvoegsel). Blachère en Masson vertalen verkeerdelijk met een eigenaam : « De God heeft hen beschermd *in Badr* », verwijzend naar de zogenaamde overwinning van de volgelingen van « Mohammed » op de Mekkanen in het tweede jaar van de hegira... Pater Lammens beseft al dat de gegevens van de islamitische traditie over die “veldslag” niet historisch waren.

De echte betekenis is dus helemaal anders : de God heeft zijn volgelingen gered van uitmoording door de Perzen doordat ze konden vluchten en zich verspreiden. Zo houdt Hij hen in reserve voor de toekomstige revanche. « Stel uw hoop in de God ! » (III, 123). Want de aanvoerder-auteur geeft zijn grootse plan niet op : uit de mislukking puurt hij de belofte van een « restauratie », een definitieve « terugkeer », naar het voorbeeld van Jezus in het Evangelie, die de aankondiging van zijn Lijden en dood altijd laat volgen door die van zijn Verrijzenis ; of op de wijze van Sint-Paulus, die zegt al zijn kracht te halen uit zijn zwakte zelf (2 Co 12, 10).

En inderdaad zal Jeruzalem een kwarteeuw later, in 638, veroverd worden door de Arabieren, de kinderen van Ismaël...

broeder Bruno van Jezus-Maria

DE Z. EDWARD POPPE

EEN PRIESTER VOOR DE WEDERGEBOORTE VAN DE KERK

EDWARD POPPE (1890-1924)

WIE kent Wardje Poppe nog ? Zijn geboortehuis in Temse, ingericht als museum over zijn persoon en zijn werk, is enkel open van half juni tot half september, en dan nog alleen op zaterdag, van 14 tot 16 uur, en alleen na afspraak... Het zegt veel over de vergetelheid waarin deze heilige Vlaamse priester terechtgekomen is.

Het was ooit anders. Nauwelijks drie dagen na de dood van Poppe ontbood kardinaal Mercier, die hem

als een authentieke heilige beschouwde, priester Odilo Jacobs op het aartsbisdom met de opdracht een biografie van de overledene te schrijven. Jacobs was een grote vriend en bewonderaar van Edward, en het werk dat hij in 1929 publiceerde mag beschouwd worden als de meest getrouwe weergave van de godsdienstige geest die priester Poppe bezielde.

Maar de kardinaal, die een overtuigd voorstander van een unitair België was, had het niet begrepen op het Vlaams nationalisme van Poppe. Die schreef ooit : *« Ik beschouw de Vlaamse Beweging als een vorm van geestelijk leven, als een uitstraling van onze natuurlijke en bovennatuurlijke liefde tot God en tot de naaste, als een echo van het "Misericordiam super turbam" ("Ik heb medelijden met de menigte"). »* Mercier verbood Odilo Jacobs ook maar enige toespeling te maken op dat facet van Edwards persoon, zodat het resultaat in feite een verminkte voorstelling van onze heilige is.

Een andere geestelijke, Fernand Van de Velde, begon in de jaren 1980 aan een zeer gedetailleerde, "wetenschappelijke" biografie, die in vier boekdelen uitgegeven werd. De Vlaamse kwestie komt daarin wél aan bod. Omdat Van de Velde echter doordrenkt is van de geest van het Concilie, doet hij afbreuk aan het gedachtegoed van Poppe, dat immers absoluut niet strookt met de ideeën van Vaticanum II.

Men kan zelfs zeggen dat Edward de crisis van de Kerk zag aankomen en dat hij heilige priesters wou opwekken om zich daartegen te wapenen. Hij is gestorven terwijl hij zijn leven met dat doel gaf. Dat heeft de geloofsafval in Vlaanderen, in België niet kunnen tegenhouden, maar we mogen stellen dat de Z. Edward Poppe op het moment van de wedergeboorte van de Kerk een buitengewoon model voor het priesterschap zal zijn, in de lijn van de visie van abbé de Nantes en *De katholieke Contrareformatie in de 21ste eeuw*.

I. HET SCHONE AVONTUUR VAN EEN BAKKERSJONGEN

EEN KATHOLIEKE VLAMING

Edward wordt geboren in het Scheldestadje Temse op 18 december 1890. Het gezin waarin hij het levenslicht ziet, is niet arm, maar evenmin gefortuneerd. Van de elf kinderen zullen er slechts acht overleven, zes meisjes en twee jongens. Edward is de oudste van de jongens en de derde in de rij. De ouders zijn voorbeeldige christenen. Al hun kinderen zullen de geestelijke staat aannemen, behalve de voorlaatste, Marie, die in de wereld blijft om voor haar bejaarde moeder te zorgen ; maar ook Marie wijdt zich aan God door de geloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid af te leggen.

De bakkerszoon is een vrolijk kind, heel open, vriendelijk, intelligent en vroom. Hij doet zijn eerste communie op 11 jaar. Wardje verdient dan de eer-

ste prijs voor catechismus ; hij krijgt daarvoor een eremedaille, waarop hij heel fier is. Wanneer hij echter ziet dat een kameraad, die tweede geëindigd is, moet wenen van verdriet, schenkt hij hem die medaille. Heel zijn leven zal Edward dat blijgezinde, extroverte karakter behouden, samen met de aanleg om grapjes te kunnen maken en gemakkelijk een wederwoord te vinden.

Zijn ouders staan bekend om hun naastenliefde. Vader, eerder zwijgzaam, ziet met lede ogen de miserie van het arbeidersvolk. Hij is een bewonderaar van priester Daens, de voorvechter van de arbeiders tegen de liberale en kapitalistische patroons. Wanneer Adolf Daens in 1898 echter uit het ambt ontzet wordt, haalt vader Poppe zijn portret weg uit de bakkerij ; niettemin blijft zijn hart kloppen voor de armen.

De ouders van Edward : Desiré Poppe en Josefa Ogiers.

Al op heel jonge leeftijd zegt Edward dat hij priester wil worden. Maar daarna spreekt hij er niet meer over omdat zijn vader wil dat hij bakker wordt : zo kan de bakkerij vergroot worden en kan het gezin, dat soms moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen, wat extra inkomsten verwerven. Edward helpt trouwens al van jongs af aan ; hij moet het brood aan huis brengen. Later zal hij zeggen dat hij zo de wereld heeft leren kennen : in de huizen de families die ruzie maken, in de herbergen de dronkaards, het gevloek, de vuile klap, het geroddel. Wat een verschil met thuis ! Men kan zich voorstellen hoe de verstandige jongen dat verschil opmerkt en er met zijn ouders over praat. En hoe die hem het verschil tussen goed en kwaad uitleggen, de noodzaak van de godsdienst, maar ook hoe ze hem leren om medelijden te hebben met al die arme mensen.

Als hij veertien jaar is, in 1904, wordt zijn roeping concreter. Hij schrijft daar tien jaar later over : « *Plots ben ik gaan trillen van verwondering en vreugde als ik Uw vinger en Uw oog op mij gericht voelde en ik vol blijdschap mijn naam door U hoorde roepen...* » (geestelijk dagboek).

Korte tijd daarna hoort hij dat zijn vader van plan is het aanpalende huis te kopen om de bakkerij te vergroten, terwijl hijzelf moet gaan studeren voor banketbakker. Hij neemt zijn moed in beide handen en deelt zijn ouders zijn verlangen om priester te worden mee. Zij aanvaarden wat voor hen een groot offer is, maar op één voorwaarde, die vader klaar en duidelijk formuleert : hij moet een goede priester worden, een redder en trooster van armen en ongelukkigen, geen dienaar van de rijken.

Edward gaat naar het kleinseminarie van Sint-Niklaas in september 1905, op het moment waarop de gezondheid van zijn vader snel achteruitgaat. Desiré Poppe sterft op 10 januari 1907 en laat een weduwe van 43 jaar achter met acht kinderen tussen 3 en 20 jaar... Edward is bereid zijn studies stop te zetten, maar zijn moeder wil dat niet.

In die jaren geeft de beproeving Edward een grote rijpheid, zonder dat hij ook maar iets verliest van zijn joviaal karakter. Hij verdraagt alle moeilijkheden, hij begrijpt dat hij het offer van zijn familie waardig

moet zijn. Hij legt zich dus toe op het werk, hij is vroom en spant zich in om de deugden te verwerven die hij nodig heeft.

We moeten ook vermelden dat hij vanaf zijn vijftien jaar lid is van het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond, waarvan het doel de katholieke, morele en culturele vorming van de Vlaamse jeugd is, volgens het devies : « *Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus* ». Edward is daar geestdriftig over. Er is bij hem al op heel jonge leeftijd een waarachtige bezorgdheid voor het welzijn van het volk, die niet kan losgekoppeld worden van zijn ge-

loof. Hij ziet scherp dat de armste sociale klasse van zijn volk zich verwijderd van de Kerk om maatschappelijke en economische redenen : de miserie, de uitbuiting, het feit dat men hen wegtrekt van de nochtans zo katholieke Vlaamse cultuur om hen te verfransen... in de geest van de Franse Revolutie ! Hij is ervan overtuigd dat zijn volk een onderlegde elite nodig heeft die in de eerste plaats overtuigd katholiek is. Wanneer hij aangesteld wordt tot voorzitter van de sectie Temse van het AKVS, benadrukt hij tegenover zijn medeleden de noodzaak van de religieuze praktijk. Vlaming zijn betekent een goede katholiek zijn. Voor Edward horen die twee onverbrekelijk samen.

ROEPINGSCRISIS

Na het beëindigen van zijn middelbare studies bereidt hij zich voor om het grootseminarie binnen te gaan. Hij kent dan een crisis die de eerste goddelijke toets is om zijn eigen roeping vorm te geven. Hij aarzelt tussen het kloosterleven als benedictijn en de roeping van priester in de wereld. Dat laatste was altijd al zijn droom, maar zijn inspanningen tot heiliging in het kleinseminarie hebben hem het voordeel van het leven als kloosterling doen inzien : de hulp van de kloosterregel, van de religieuze gehoorzaamheid, de lange momenten van gebed en stilte, het feit niet verantwoordelijk te zijn voor het heil van de zielen.

In mei 1909 doet hij een belangrijke retraite. Driemaal wil hij op weg gaan naar de abdij van Dendermonde om daar postulant te worden, driemaal wordt hij in zijn voornemen verhinderd : door een fietspanne, door een plotse ongesteldheid, door een verschrikkelijk onweer. Hij ziet er een vingerwijzing van God in. Op de avond van de derde mislukking, terwijl hij op de rand van zijn bed zit, ziet hij zichzelf als priester in « *een straat, een lange straat... veel huizen... arme mensen... zielen !* »

Op 4 juni licht hij zijn vriend Adolf Poort in over de uitkomst van zijn retraite :

« *Urenlang zit ik op onze toekomst te peinzen, op ons ideaal : hoe we samen het arme volk zullen liefhebben ; de arme volkskinderen zullen helpen en opvoeden ; de lijdende volksmoeders opzoeken en*

troosten; de werkmensen met liefde de ogen en het hart openen voor de waarheid, en met zachtheid de blinddoek wegnemen die de goddelozen hun om de ogen winden; ons lijden vergeten om het hunne te verzachten; hun soms grievende ondankbaarheid verdragen uit liefde tot Onze-Lieve-Heer; onszelf zalig maken met aan de zaligheid der medemensen te werken. »

Zijn besluit staat vast. Hij zal priester worden om de armen terug tot Christus te brengen. En we zullen zien hoe die gedachte zich geleidelijk aan verbreedt. Hij begint met zich te bekommeren om de arbeiders, Vlamingen zoals hij die tegenkomt op straat. Langzamerhand zal hij tot het besef komen dat Christus verdreven wordt uit héél de samenleving en zal zijn hart steeds ruimer worden.

In september 1909 treedt zijn zus Eugenie, met wie hij een heel nauwe band heeft, binnen in het klooster onder de naam van zuster Maria-Desirée. Hij schrijft haar een heel mooie brief waarin hij zijn crisis verhaalt. We citeren een paragraaf waarin zijn ziel doorklinkt en waarin we ook een parallel vinden met onze vader, abbé de Nantes :

« Gij zijt gelukkig, lieve zuster, ik benijd uw geluk. Ik ook heb lang verzucht naar de vrede die gij nu smaakt: de vrede, de zoete kloostervrede, ik heb er zo vurig naar verlangd !

« En toch, sedert lang hoorde ik een stem die mij in een andere richting riep. Maar ik trachtte mijzelf wijs te maken dat ik die stem niet hoorde, en sedert lang ook zag ik de strenge vinger van de grote God mij heenwijzen naar een andere levensbaan. Ik had de zoetheid en de stilte van het klooster te lief om de aangewezen weg seffens te volgen en om te gehoorzamen aan de stem die mij keer op keer herhaalde: "Mijn zoon, Ik ben niet gekomen om u de vrede te geven, maar de strijd. Ik weet dat gij die lelijke wereld verfoeit en dat gij ze uit liefde tot Mij

zoudt willen ontvluchten tussen de vredige muren van een klooster. Maar bezie eens die duizenden arme werklieden die, door onchristelijke voormannen bedrogen, Mij niet meer erkennen willen en de schaapstal hebben verlaten. Ge weet dat Ik de Goede Herder ben en dat Ik mijn leven gegeven heb voor mijn schapen. Ik wil dan dat gij die ongelukkige schaapjes gaat opzoeken, ze gaat ontrukken aan de wereld en ze terugbrengt naar de schaapstal. Gij zult mijn soldaat zijn, Christus' soldaat, en ge zult de heilige oorlog voeren hier in uw eigen land. Ge zult in de wereld zijn, zonder er aan toe te behoren. Het klooster schenkt alleen vrede aan die Ik er naartoe roep. Gij, mijn zoon, zult alleen vrede vinden in de strijd" » (31 januari 1910).

DE BEPROEVING VAN HET KAZERNELEVEN

Van legerdienst had hij vrijgesteld kunnen worden, maar hij wil dat niet om te vermijden dat zijn jongere broer moet gaan. Het is voor Edward een zeer moeilijke periode, ook al heeft hij als seminarist het voorrecht om tegelijkertijd zijn universitaire studies te kunnen verder zetten. De sfeer in de kazerne, het contact met de zonde drukken verschrikkelijk op hem. Hij voelt zich zwak, niet in de zin dat hij zelf verleid wordt, maar omdat hij niet de kracht heeft het kwaad te verdragen. Meteen steekt zijn verlangen naar het klooster weer de kop op. Vooral echter wekt de situatie zijn naastenliefde op, zijn verlangen om goed te doen. Aan zijn zus in het klooster schrijft hij :

« Nu ligt de wereld rond mij te woelen en weegt op mijn ziel... Ze omwaast heel mijn wezen en ik lijd eronder... De kazerne doodt mijn ziel. Ik haat de kazerne.

« 't Is geen noviciaat hier, verre vandaar; men mag geen ogenblik vergeten tot wat men geroepen is wil men in de kazerne, ik zeg niet zich zedelijk volmaken, maar blijven wat men is. [...] Nu moeten ze mij niet meer parlementeren over "l'action moralisatrice de l'enrôlement des classes élevées", integendeel ! De enige jongens die goed binnengekomen zijn, hebben meer menselijk opzicht om het goede te doen dan anderen om het te verzuimen: ze steken hun overtuiging weg achter een goedkeurend lachje bij een grof woord, ofwel tesamen met hun scapulier in de broekzak van hun uniform » (8 oktober 1910).

Tekenles op de Scheldedijk. Aan de overzijde van de stroom ligt Temse, met de sierlijke toren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en met de schoorstenen van de fabrieken waar veel inwoners in zware omstandigheden hun dagelijks brood moesten verdienen. Edward is de derde van links, boven het jongetje met de strohoed.

Hijzelf daarentegen vermant zich : *« Ik maak een heel andere figuur dan dat ge wel denkt. Ik voel me man worden en ik voel mijn principes vast wortelen bij dit kazernegedoe: ik ga nooit aan tafel zonder een kruis te slaan, een groot ! 't Zelfde voor ik in mijn bed ga en als ik opsta. 'k Lach nooit om een beestigheid en*

als iemand vloekt of ruw is, help ik zijn geweer kuisen en zeg ik dat hij ongelijk heeft » (brief aan Karel De Schaepdrijver, 11 oktober 1910).

Zijn studies in de filosofie kunnen hem maar matig boeien. Maar hij vindt een goede geestelijke vader, die hem wapent tegen de romantiek en tegen de neiging om met zijn gevoelens bezig te zijn, zich te beklagen, behagen te scheppen in zichzelf. Hij wordt derde-ordeling van Sint-Franciscus en lid van de *Apologetische-sociale kring*, waarin de universitaire jeugd zich oefent in de publieke verdediging van het geloof, onder het motto van de H. Pius X: « *Omnia instaurare in Christo* ».

Vooraf ontdekt hij in de zomer van 1911 een werk dat zijn leven zal beïnvloeden: « *Histoire d'une âme* », geschreven door een onbekende religieuze van de karmel van Lisieux (zuster Teresia van het Kind Jezus is op dat ogenblik nog niet zalig of heilig verklaard). Uit dat boek, dat hem « *aangenamer en nuttiger is dan welk boek ook over filosofie* », onthoudt hij in het bijzonder een grote les: « *De vernedering is de enige weg die heiligen maakt en elke beproeving is een goudmijn om te ontginnen* » (11 augustus 1911).

In die geest sluit hij zijn diensttijd af. Aan een vriend schrijft hij: « *De goede God heeft mij nu het waarom van alle beproevingen doen kennen. Ik zie niet meer af, ik heb over niets meer te klagen en ik ben de gelukkigste jongen in de verwachting en de liefde voor mijn roeping en in mijn vertrouwen op de H. Voorzienigheid. [...] De goede God heeft me doen voelen hoe zwak en teneergeslagen ik was toen ik aan mezelf overgelaten was, terwijl ik nu alle tederheid, alle geluk van mijn Tegenwoordigheid ken* » (Frans-talige brief aan Joris Clarebout, 31 augustus 1911).

SEMINARIETIJD IN LEUVEN : HEILIG WORDEN OM HEILIG TE MAKEN

Vlak na zijn legerdienst, in maart 1912, trekt Edward naar het grootseminarie "Leo XIII" in Leuven. Het is met tranen van geluk dat hij er binnen gaat: « *O, wat is Onze-Lieve-Heer toch goed mij op dezelfde dag uit de walgelijke kazerne te halen en in zijn heilig huis te ontvangen* », schrijft hij aan zijn zus Maria-Desirée.

In de president van het seminarie, Abel Brohée, een uitzonderlijk vurig priester, vindt Edward onmiddellijk de ideale geestelijke leidsman. Hij wordt zijn trouwe leerling. Biograaf F. Van de Velde wijst er op dat Brohée aanhanger was van een (te) radicale ascese. Dat kan, maar onze toekomstige heilige vindt bij hem het geluk. Het is ook op dat moment dat Edward een nieuwe ontdekking doet: de H. Louis-Marie Grignion de Montfort, van wie de « *Traité de la vraie dévotion* » voorgoed op zijn nachtkastje belandt. Bij de Franse heilige vindt hij hetzelfde radicalisme als bij zijn geestelijke vader, die zegt: « *De wereld moet voor u dood zijn, en gij voor de wereld. Weiger categoriek tot de wereld te behoren.* » En ook: « *Ge moet sterven aan uzelf, zo ge niet wilt dat later uw apostolaat onvruchtbaar is en niets voortbrengt voor de hemel.* »

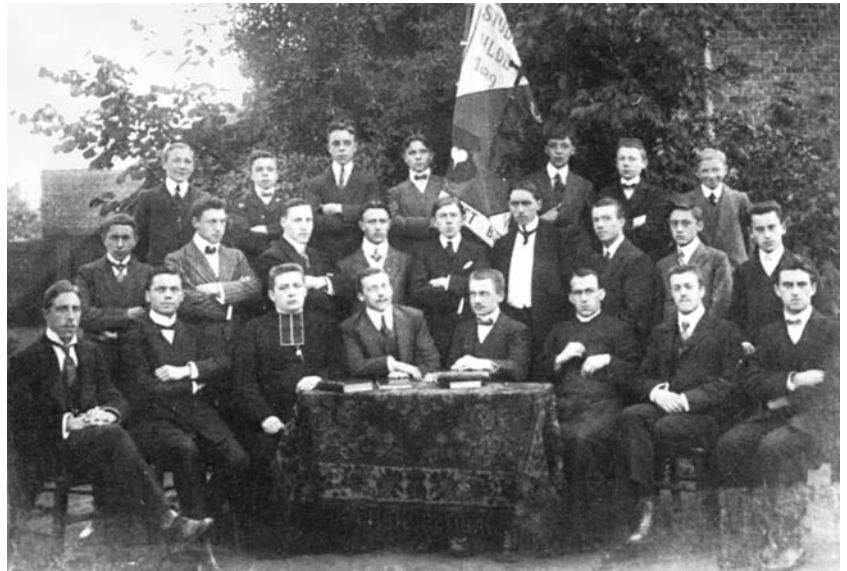
Edward in het laatste jaar van zijn humaniora aan het kleinseminarie van Sint-Niklaas (1908).

Die gestrengheid wordt echter ruim gecompenseerd door een tedere, troostende, verzadigende devotie tot de H. Maagd. Op Maria-Boodschap, 25 maart, vraagt hij aan zijn hemelse Moeder om hem in haar schoot te ontvangen als een nieuwe Jezus. Hij ontvangt op hetzelfde moment een voelbare genade, die hem de zekerheid schenkt verhoord te zijn. Hij is daar zo gelukkig om dat hij, wanneer hij buiten de poort van de kapel een goede vriend tegenkomt, hij die vastgrijpt en meevoert in een rondedans, zoals David voor de Ark. « *Dat is de enigste danspartij geweest in mijn leven. En ik moet er niet om blozen, want 't was voor Onze-Lieve-Heer!* »

Alles wat wij vanaf nu nog zullen zeggen over de Maagd Maria en meer bepaald over Maria Middelaars is de verdere ontwikkeling van die zekerheid: dat er een band bestaat tussen elke gedoopte en de H. Maagd. Zij is werkelijk onze Moeder, zij draagt ons in haar schoot, zij heeft de taak om ons te baren voor het goddelijk leven in eeuwigheid, om van ons andere Christussen te maken. Zoals Edward het formuleert in zijn geestelijk dagboek: « *Gedenk dat ik mij gans aan U heb gegeven met al wat ik heb. Hart en hoofd, ze horen U toe. Welaan dan, liefste Moeder, bedek mij met uw wijde mantel. Laat mij opgroeien aan uw zijde. Maak van mij, spijs mijn gebreken, uw volmaakt kind, een nieuwe Christus.* »

Hij geeft zichzelf totaal aan zijn Moeder: « *Totus tuus ego sum et omnia mea tua sunt!* » Rustend op uw hart zal ik gehoorzaam luisteren en zal ik leren hoe ik lijdend moet liefhebben. Ik heb het lijden aanvaard » (geestelijk dagboek).

Ondertussen is het op het seminarie niet allemaal rozengeur en maneschijn. Edward is een vurig leerling van president Brohée, maar hij krijgt te maken met een bepaalde groep seminaristen die erg liberaal ingesteld zijn. Dat brengt hem van zijn stuk. Er gaapt een kloof tussen enerzijds de radicale geest van de H. Louis-Marie Grignion de Montfort, die ook de geest is van Abel Brohée, en anderzijds de liberale geest die velen in zijn ban heeft. Die verscheurdheid wordt nog vergroot door een geloofscrisis die twee jaar zal duren. Pijnlijk, maar weldadig. Als men zijn geschriften leest, ziet men hoe die moeilijkheden zijn ziel sterker maken en hem overtuigen van iets dat hij nooit zal vergeten en dat hem zal beschermen tegen de geest van de Katholieke Actie die rond die tijd in België geboren wordt en die helaas veel jonge priesters zal verleiden: « *Het uitwendig leven, zelfs de meest uitstekende werken mogen u nooit het gebed doen vergeten, het lezen van het brevier. Ge beeldt u wat in als ge in de veelvuldigheid en de hoogdringendheid van uw uitwendige werken een voorwendsel vindt om*

In 1909 vierde « Temeche voorwaarts », de plaatselijke afdeling van het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond, zijn tiende verjaardag. Edward zit vooraan, tweede van links. Twee van zijn beste vrienden waren ook lid: Adolf Poort (zittend, tweede van rechts) en Karel De Schaepprijver (middelste rij, derde van links).

uw gebed, uw brevier of uw H. Mis te verhaasten, te verwaarlozen of te vergeten. »

Op 14 juli 1913 behaalt hij zijn doctoraat in de filosofie. Tijdens de vakantie gaat hij op bedevaart naar Lourdes; later zegt hij dat hij daar één van de mooiste weken van zijn leven doorgebracht heeft.

DE GENTSE TIJD : DE « FILIOLI »

In september trekt hij naar het grootseminarie van Gent, waar hij les krijgt van de beste theoloog die ons land op dat moment kent: kanunnik Kamiel Van Crombrugghe, die schitterend doceert over de mariale godgeleerdheid. De jonge Edward Poppe voelt er zich gesterkt door en dat is belangrijk, want zijn devotie tot de H. Maagd wordt er theologisch door gefundeerd.

Toch mist Gent in de ogen van Edward de diepgang van Leuven. In een terugblik uit 1922 schrijft hij namelijk:

« *Het interdiocesaan seminarie [Leuven] was vurig en het innerlijk leven werd er zo goed gekultiveerd, dat het verlangen naar een ware heiligheid zich als noodzakelijk aan ons opdrong. De overgang van dit uitverkoren midden naar het bisschoppelijk seminarie [Gent] vervulde mij met vrees. Die vrees was, helaas, maar al te gegrond. En alhoewel het nieuwe midden niets uitgesproken slechts vertoonde, en alhoewel de toewijding der oversten en professoren niet minder was dan die in het interdiocesaan seminarie, toch was de geest en de mentaliteit waarmee zij af te rekenen hadden geenszins gunstig voor het ontluiken van het priesterlijk ideaal dat men ons zo hartstochtelijk had doen beminnen in het vorige seminarie. Men zou bijna verschooning moeten vragen omwille van zijn verlangen naar ware heiligheid en voor iedere daad die zich*

De bondsflag van Temeche voorwaarts: « Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus »! Edward werd voorzitter (hoofdman) in 1912 en bleef dat tot aan zijn priesterwijding in 1916.

boven het peil van een middelmatig leven durfde verheffen » (11 maart 1922).

De afkeer van Edward Poppe voor de « *mediocritas* », zijn hunker naar de compromisloze heiligheid kunnen niet beter verwoord worden. Gelukkig voor hem maakt hij op het Gentse seminarie kennis met een beweging die aan zijn diep verlangen voldoet: de « *Filioli caritatis* », een vereniging van seminaristen die elkaar broederlijk willen helpen om volmaakte diocesane priesters te worden. Eigenlijk is het een reactie tegen de mondaine en liberale geest die in Leuven, maar ook in andere seminaries, waait.

Stichter en bezieler is Robrecht Messiaen, een medeseminarist van Edward, in wiens schrijfboek we het opzet van de vereniging lezen: « Doel is zelfheiliging en heiliging van anderen, bepaaldelijk van onze studiemakkers. »

Robrecht en Edward sluiten een hechte vriendschap en helpen elkaar en de andere volgelingen om het ideaal concreet te beleven: op geregelde tijdstippen aanbidding in de kapel, elke vrijdag Jezus in de communie ontvangen voor alle leden en, heel belangrijk, « zoals Joannes Maria tot moeder nemen ». Wanneer Robrecht Messiaen vroegtijdig overlijdt in 1917, is het aan Edward dat hij de *Filioli* toevertrouwt.

Op de dag dat priester Poppe later, in Moerzeke, in een geest van armoede al wat enigszins gemist kan worden de deur uitgooit, bewaart hij toch als een kostbaar aandenken de foto die Robrecht hem ooit als blijvende herinnering geschonken heeft. Onderaan die foto staat met trouwe vriendenhand geschreven: « Accendat in nobis Dominus ignem sui amoris et flammam aeternae caritatis » ("Mocht de Heer in ons het vuur van zijn liefde en de vlam van de eeuwige minne ontsteken").

TIJDENS DE GROTE OORLOG

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog wordt Edward gemobiliseerd als brancardier. In Bornem trekt hij zijn militair plunje aan, maar onder het soldatenuniform bewaart hij zijn cingel ten teken van onvoorwaardelijke trouw aan zijn priesterideaal.

Hij wordt naar Namen gestuurd als begeleider van de voerman van een paardenwagen voor gewonden. Op 23 augustus wordt zijn compagnie de pas afgesneden door de Duitsers; in allerijl proberen de Belgen te

ontkomen in de richting van Philippeville. Edward laat zijn plaats op de bok over aan een priester-brancardier, terwijl hij zelf naast de wagen gaat lopen. De dag daarop gaat de vlucht verder naar Chimay. In het dorpje Bourlers zakt Edward, totaal uitgeput, ineen. Een onderwijzer op rust ontfermt zich over hem en brengt hem onder bij de plaatselijke zusters.

Korte tijd later kan Edward zijn intrek nemen in de pastorie van Bourlers bij de goede pastoor Castelain. Daar wacht onze seminarist een nieuwe stap vooruit in zijn spirituele opgang: de ontdekking van de Z. Antoine Chevrier (1826-1879), een Franse priester van wie de pastoor hem het leven laat lezen. Edward is geestdriftig over die priester die in alles leerling van

Christus wilde zijn en die heel concreet de grootste armoede beoefende.

Met grote blijdschap neemt Edward het aanbod aan om de kinderen van Bourlers voor te bereiden op hun plechtige heilige communie. Hij werkt grondig en stuurt voortdurend bij op basis van zijn ervaringen: « *Tijdens de voorbereiding de leerstof beter aflijnen... Geen halve antwoorden aanvaarden... Meer rekenen op het werk van de genade dan op het natuurlijk effect van de eigen woorden...* » Ongetwijfeld krijgt zijn roeping van catechist hier gestalte: « *De kleinen vragen brood; welnu, ik zal de kleinen niet hongerig laten door mijn schuld, maar met liefde zal ik ze dragen aan het hart, ze koesteren en ze voeden. Ja, ik zal u Christus leren zien in alle gebeurtenissen, ellenden en zoetheden* » (geestelijk dagboek).

Edward Poppe als soldaat.

Eind november wordt de toestand gevaarlijk voor onze Temsenaar. De Duitse bezetting begint zich te organiseren, men frons de wenkbrauwen bij de aanwezigheid van twee geestelijken in zo'n kleine parochie. Edward vertrekt en bereikt na een lange tocht zijn geboortestad, waar men hem dood waande! Op het feest van Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen is heel de familie op post in de mis om God te bedanken.

« SACERDOS ALTER CHRISTUS »

Omdat het Gentse seminarie ten gevolge van de oorlog gesloten is, neemt de jonge Poppe begin januari 1915 zijn intrek in het grootseminarie van Mechelen voor zijn derde jaar theologie.

We worden getroffen door de ernst waarmee hij zich voorbereidt om de wijdingen te ontvangen. Van de Velde spreekt al te snel over « scrupules ». Daar is

niets van aan, zoals zijn jovialiteit bewijst : zijn geestelijke directeurs moeten hem meer dan eens aansporen tot wat minder uitbundigheid, tot meer soberheid in het uitdrukken van zijn affectie. Hij is niet scrupuleus, hij wil in alles zoveel mogelijk overeenstemmen met de goddelijke wil. Uit het laatste jaar van zijn voorbereiding op het priesterschap hebben we veel geestelijke nota's die onderstrepen hoe hij het lijden aanvaardt en hoe vurig hij ernaar verlangt arm te zijn en volgens het Evangelie te leven. Met Lichtmis vraagt hij aan zijn hemelse Moeder : « *O Moederke, ik weet dat de volmaaktheid van mijn leven moet steunen op de geest van armoede. Leer me de ware Christus aan de wereld tonen.* » En ook : « *Bevrijd mij van de berusting die ik vinden zou in een leven van onvolmaaktheid, bewaar mij voor halfslachtigheid. Geef mij de kracht om de volmaaktheid te blijven nastreven en laat niet toe dat uw kind in verderfelijke onbenulligheid zou vervallen.* » Het is het « *Todo o nada* », het « *Alles of niets* » van Sint-Jan van het Kruis.

In april 1915 opent het seminarie van Gent eindelijk opnieuw zijn deuren. Edward vindt er verschillende vrienden gezond en wel terug ; anderen, zo komt hij te weten, vechten aan het front.

Eén van de eerste conferenties die president De Baets houdt, maakt op de jonge seminarist een diepe indruk : « *De priester is een andere Christus.* » Edward geeft zich onmiddellijk en volledig over aan de voorbereiding op een heilig priesterschap. Aan zuster Maria-Desirée schrijft hij : « *Laat ons trachten, als kinderen van Maria, met betrouwen en liefde en zonder vrees de heiligheid van onze staat te bereiken. Vraag jij het voor mij zoals ik voor u* » (mei 1915). Meer en meer is hij ervan overtuigd dat een priester niets duurzaams zal verwezenlijken als hij datgene wat hij preekt ook niet integraal beleeft. In zijn geestelijk dagboek noteert hij : « *Ik moet geen enkele vrees hebben om mij totaal in de wateren van Gods goedheid en genade te storten, om mij te verliezen in Maria. Spreek Heer, uw dienaar luistert. Ik zal God niets weigeren als Hij spreekt door mijn geestelijke leider of door een ingeving. Ik moet een heilige, een echte heilige worden. Zoveel zielen die wachten zullen erdoor gered worden* ».

Op 29 mei wordt Edward tot subdiaken gewijd, waarbij hij de eed tegen het modernisme aflegt. De H. Pius X heeft die eed verplicht gesteld om een dam op te werpen tegen de grote ketterij van de twintigste eeuw. Van de Velde vermeldt het feit, maar besteedt er verder – niet verwonderlijk ! – geen woord aan, terwijl Jacobs de tekst weergeeft die Edward 's avonds in zijn geestelijk dagboek noteert :

« *Vandaag heb ik onder eed gezworen, tot aan mijn laatste levensadem toe, met heel mijn geest en heel mijn hart, met heel mijn ziel en in al mijn daden, onwankelbaar gehecht te blijven*

aan al de punten van 't geloof en aan ieder in 't bijzonder, zoals ze door Christus, de Waarheid zelf, werden geopenbaard en door onze zoete en onfeilbare Moeder de H. Kerk worden voorgehouden. Trouw zal ik de geest der Kerk volgen en aan geen verwaand uitvindsel van mijn eigen klein verstandje toegeven... Het modernisme met zijn geest, dat zo traag is om het bovennatuurlijke te aanvaarden, van geen mirakelen wil horen, de andersdenkenden bewondert en onze Moeder de H. Kerk wantrouwt, dat bloost over 't geloof aan 't vagevuur en zwijgt over het punt van de hel [hoe raak geven deze woorden de huidige toestand in de postconciliaire Kerk weer !], verfoei ik uit al mijn krachten, en zodra ik iets van die geest in mij of in anderen ontwaar, zal ik dat onmiddellijk trachten uit te roeien. »

DE STUDENTENBOND IN WOELIG VAARWATER

Ondertussen broeit er wat binnen « *Temsche voorwaarts* », de studentenbond waarvan Edward nog altijd voorzitter is. De jonge generatie is meer en meer de idealen van het activisme genegen, dat streeft naar samenwerking met de Duitse bezetter om Vlaamse politieke verzuchtingen te verwezenlijken. De vergadering van 20 augustus 1915 verloopt woelig. Edward onderstreept dat de beweging in de eerste plaats de eigen Vlaamse vorming moet bewerken op taalkundig, cultureel en godsdienstig gebied. Men moet er zich van afhouden haat te koesteren of te uiten tegen al wat Frans of Waals is, tegen wat Belgisch is en tegen de regering.

De maand daarop krijgt de koerswijziging echter concreet vorm door de verkiezing van de 16-jarige Flor Dierckx, een bewonderaar van Dr. Borms, tot hoofdman van de leerlingenbond ; hij roept meteen op tot actieve deelname aan de politieke strijd. Poppe waarschuwt : « *Bij ons Vlaming-zijn hield hij niet langer stil* », aldus het verslag in het bondsblad, « *maar wij Vlaamse studenten moeten ook katholiek zijn. Ons Vlaamse volk is het altijd geweest. Altijd was het gevoelloos voor elke onzijdige beweging. Gedenkt uwe*

De brancardiers van het Leuvense Sint-Thomashospitaal in december 1914. Uiterst rechts de 24-jarige Edward. Zittend rechts Hendrik Lamiroy, de latere bisschop van Brugge.

leus : *Vlaanderen voor Christus !* Als leiders van ons volk hoeven we meer te zijn dan gewoon katholiek. »

In september laten de jongeren een vurig pleidooi voor de snelle oprichting van een Vlaamse Hogeschool horen, zelfs onder de bezetting. Over de godsdienstige dimensie van de Vlaamse strijd wordt in alle talen gezwezen. Edward neemt als laatste spreker het woord : « *Vele studenten vatten enkel de Vlaamse Beweging als een taalbeweging op. Veronderstel dat van nu af aan onze taal overal gesproken wordt, zal daarom de matigheid in alle werkmanskringen heersen, zal daarom de verstandhouding beter wezen tussen patroon en knecht, zal daarom ons volk christelijker wezen ? Neen, driewerf neen ! Wat is dan eigenlijk de Vlaamse Beweging ? Ik antwoord u met de woorden van Hugo Verriest : "Onze beweging is ons werken om ons volk te brengen tot zijn Vlaming-zijn. Ik versta daardoor om van ons volk een volk te maken dat vrijheid heeft, dat kunstenaars onder zijn kinderen telt, dat machtig is, dat een tale heeft, dat matig is, maar bovenal een volk dat een godsdienst heeft."* »

De toespraak is als het ware het geestelijk testament van Edward aan « *Temsche voorwaarts* ». Hij voelt dat hij niet meer gevolgd wordt. Kort na zijn priesterwijding zal hij zijn ontslag als hoofdman indienen. De nieuwe richting die het AKVS uitgaat, meer in politieke en laïciserende zin, keurt hij af omdat men zich zo verwijdt van het ideaal van de verdediging van een katholieke samenleving.

« INTROIBO AD ALTARE DEI »

Begin 1916 maakt Edward op spiritueel vlak een heel moeilijke periode door omdat hij in conflict komt met zijn geestelijke leiders. Eerst is het een pater karmeliet die hem wil aftrekken van zijn devotie tot Onze-Lieve-Vrouw omdat hij die overdreven vindt. Een andere geestelijke vader, een jezuïet, vindt dat hij niet bij Maria mag blijven staan, maar moet doorstoten tot Jezus. Hoewel Edward het gevoelen heeft dat heel zijn vroomheid plots ondergraven wordt, onderwerpt hij zich. Twee maanden lang maakt hij een verschrikkelijke tijd door. Waarom moet hij zijn lieve Moeder opzij schuiven ? Verwaarloosde hij zijn relatie met Jezus door teveel met Maria bezig te zijn ?

« Corrigeren van zijn mariale vroomheid », noemt Van de Velde dat. De biograaf, die tuk is op psychoanalytische verklaringen, zoekt de reden voor de innerlijke strijd van Edward Poppe in « *verbeten weerstand uit zijn diepere persoonslagen* »... Neen ! De beide paters hebben gewoon twijfel gezaaid en de jonge seminarist is tijdelijk het spoor bijster.

Uiteindelijk ontvangt hij een beslissende genade die hem bevrijdt uit het verscheurend dilemma. De H. Maagd zelf neemt het op zich om hem te ver-

lichten en te doen begrijpen dat de beste godsvrucht tot haar niet verschilt van die tot Jezus, dat zij geen verwarring zaait maar een vereenvoudiging van het geestelijk leven betekent : Maria is de weg die leidt naar Jezus, de band die ons met Hem verbindt en, in Hem, met de H. Drievuldigheid. Bijgevolg kan men heel bewust bij zijn Moeder blijven terwijl men ondertussen in de meest intieme vereniging met Jezus verkeert.

We mogen niet denken dat alle medeseminaristen Edward op handen droegen. In zijn dagboek vinden we volgende passage : « *Kunt gij verdragen dat men van u denkt dat gij ne "scrupuleuze" zijt ? Dat men medelijden heeft met u omdat gij het zo nauw opneemt ? Dat men u aanziet en bekend maakt als ne "pezewever" omdat gij getrouw zijt aan meditatie, brevier, geestelijke lezing ?* » Het zijn vragen die hij tot zichzelf richt, want hij weet dat het overwinnen van het menselijk opzicht voor hem een harde noot om te kraken is. En toch zal hij daarin slagen.

Vlak vóór zijn priesterwijding wordt zijn drang naar de ware, evangelische armoede nog sterker : « *Ik wens te leven als uw arme kleine dienaar Chevrier, gelijk de arme, verstorvene pastoor van Ars. Lieve Meester, uw armoede trekt mij zo aan, een arme zendeling wou ik gaarne zijn gelijk Gij.* »

Hij beseft dat hij als priester Christus moet volgen tot op het Kruis : « *Zie, Heer, ik zal mij tekenen en merken met het kruisteken ! Maak dat ik geen leugenaar ben, maak mij tot een leerling en minnaar van het kruis ! Zorg ervoor dat ik gekruisigd worde, dwaas omwille van de gekruisigde !* »

Op Beloken Pasen schrijft hij in het Latijn zijn « *Victimatio* », zijn « *Offergave* » neer, waaruit we citeren :

« *Ik wil er mij niet over verwonderen als ik van heden af uitgelachen, vernederd en bestreden word. Elk kruis zal bij mij een welgekomen gast zijn. Elke morgen zal ik bij het opstaan edelmoedig en zacht met een Fiat het kruis begroeten dat de dag mij onder verschillende vormen zal brengen... Kom uw priester-slachtoffer ter hulp in zijn ongeloof, onstandvastigheid en zwakheid. Ik zal U beminnen, Heer, Gij die mijn sterkte zijt. Uit mijzelf vermag ik niets, maar ik vermag alles in Hem die mij kracht geeft... Lieve Moeder, ik ben helemaal de uwe en al het mijne is het uwe voor altijd. Toon dat Gij moeder zijt, Gij, maagd en priester, omkleed mij met Christus. Gij vermoogt alles en Gij zijt mijn allerbeste Moeder... »*

Het is een tot volle geestelijke wasdom gekomen Edward Poppe die op 1 mei 1916 in de Gentse Sint-Baafskathedraal door Mgr. Van Rechem tot priester wordt gewijd.

*broeder Pierre van de Transfiguratie
& redactie KCR*

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement : € 10. Steunabonnement : vanaf € 15. Buitenland : € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN : BE47 000 3302057 80. BIC : BPOTBEB1.

Internet : <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com